

Skąd w Korei Północnej broń jądrowa?

Koreańska Republika Ludowo-Demokratyczna (KRLD) jest bardzo specyficznym tworem państwowym, niemalże jedynym na skalę światową. W państwie tym panuje jednocześnie komunizm jak i monarchia. Taki ustrój został nazwany „*Kimirsenizmem*” (termin pochodzi od pierwszego przywódcy - Kim Ir Sena)¹. KRLD charakteryzuje się ogromnym zmilitaryzowaniem społeczeństwa. Nie posiada licznych zasobów broni konwencjonalnej, jednak jest w posiadaniu broni atomowej. Jednocześnie Koreą Północną rządzi coraz mniej przewidywalny reżim². Takie połączenie stanowi zagrożenie bezpieczeństwa nie tylko w regionie Azji Południowo-Wschodniej, ale również dla całej społeczności międzynarodowej³.

Korea Północna stosuje terror nuklearny w polityce zagranicznej. Polega on na wykorzystaniu broni nuklearnej jako środka nacisku i zagrożenia do osiągnięcia konkretnych celów politycznych oraz zapewnienia przetrwania reżimu. KRLD wykorzystuje zagrożenie nuklearne jako sposób na zwiększenie swojej pozycji negocjacyjnej w stosunkach międzynarodowych. Poprzez demonstrację zdolności nuklearnych, reżim stara się wymusić na wspólnocie międzynarodowej ustępstwa polityczne, takie jak zniesienie sankcji. Ponadto, wykorzystując zagrożenie nuklearne, Korea Północna może również próbować destabilizować sytuację w regionie, wywierając presję na swoich sąsiadów oraz testując granice tolerancji międzynarodowej społeczności.

Pierwsze kroki w kierunku koreańskiego programu nuklearnego poczyniono na długo przed ogłoszeniem przez KRLD niepodległości. Po zakończeniu II wojny światowej Japonia zakończyła okupację Półwyspu Koreańskiego, pozostawiając cenne kopalnie uranu na północy. Od 1946 r. eksploatował je Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich, który dostarczał broń, żywność i sprzęt przemysłowy w zamian za cenne surowce. Według danych podanych

¹ M. Zdenkowska, *Korea Północna. Obraz życia społecznego oraz jego rys kulturowy*, Wydawca Akademia Ignatium, Kraków 2016.

² A. Bartuś, *Korea Północna – państwo totalitarne zagrażające bezpieczeństwu globalnemu. Zarys problemu* „Chorzowskie Studia Polityczne”, nr 7/2014, s. 47.

³ P. Chmura, *Społeczne uwarunkowania wojny w Korei Północnej* „Zeszyty Naukowe Ruchu Studenckiego” nr 2, Wrocław 2016.

przez Koreańską Centralną Agencję Prasową, pierwsze eksperymenty z ładunkiem jądrowym zostały przeprowadzone 8 sierpnia 1945 roku⁴.

W 1959 roku podpisano porozumienie poświęcone kwestii rozwoju technologii nuklearnych pomiędzy Koreą Północną a Związkiem Radzieckim i Chinami. Akademia Nauk Koreańskiej Republiki Ludowo Demokratycznej otrzymała zapewnienie o pomocy ze strony Związku Radzieckiego w kwestii budowy pierwszego ośrodka naukowo-badawczego. Obiekt ten został otworzony na początku lat sześćdziesiątych i znajdował się w Yongbyon w prowincji Phyong'an Pukdo⁵.

Wraz z eskalacją zimnej wojny w latach 60. Korea Północna otrzymała od ZSRR pierwsze pociski ziemia-powietrze (SA-2). Oznaczało to początek koreańskich pocisków rakietowych. Duży postęp nastąpił również w rozwoju badań nad techniką jądrową. W 1963 roku, pod kierunkiem sowieckiego eksperta Władysława Kotłowa, rozpoczęto montaż reaktora IRT2000 przekazanego przez Związek Radziecki. Kim Ir Sen, widząc skalę postępu, wydał w 1966 roku dyrektywę zalecającą rozpoczęcie prac nad głowicami jądrowymi, które mogą być używane przez przenoszące je pociski dalekiego zasięgu¹⁵.

Lata siedemdziesiąte w KRLD to ogromny wzrost prac nad bronią jądrową. Dzięki pomocy chińskich specjalistów, udało się ulepszyć wcześniej otrzymane od Sowietów rakiety SA-2 i SY-1⁶. Do użytku Koreańskiej Armii Ludowej zostały przekazane również pociski HY1 chińskiej produkcji. W związku z podejrzeniem KRLD, że ta chce produkować broń masowego rażenia na własny użytek, ZSRR oraz ChRL decydują się wycofać swoich ekspertów z tamtych terenów.

Po śmierci Kim Ir Sena prace nad bronią jądrową przystopowały. Pozwoliło to na pewnego rodzaju współpracę Koreańczyków z USA. Kilka miesięcy negocjacji zaowocowało podpisaniem 21 października 1994 roku Porozumienia Ramowego²⁰. Dokument zawierał wiele istotnych deklaracji. Państwa zobowiązały się do unormowania stosunków politycznych. Korea Północna zadeklarowała pozostanie w NPT, jednak praktycznie od początku nie przestrzegano większości przepisów narzucanych przez MAEA. Tajny raport wykonany przez MSZ Rosji udowodnił, że w latach 1991-1994 Korea Północna przeprowadziła około 70 prób z materiałami kruszącymi i zapalnikami jądrowymi w pobliżu ośrodka w Yongbyon²¹.

⁴ J. Bayer, W. J. Dziak, *Korea Północna – atomowe mocarstwo: Chronologia wydarzeń 1945–2017*. Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, 2018.

⁵ Ibidem.

⁶ A. Chojnowski, *Droga KRLD do broni atomowej, Półwysep Koreański – Wyzwania i Zagrożenia*, red. J. Rowiński, Dom Wydawniczy DUET, Toruń 2014.

Początek XXI wieku nie był optymistyczny dla współpracy KRLD z USA. 16 października 2002 roku, ujrzał światło dzienne amerykański raport, który zawierał informacje o funkcjonowaniu tajnego programu nuklearnego na terenie Korei Północnej. Rząd USA stwierdził, iż wszystkie cztery dokumenty, wcześniej zawarte zostały złamane. Były to: Porozumienie Ramowe z 1994 roku, Układ o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej, umowa zawarta z Międzynarodową Agencją Energii Atomowej oraz Wspólna deklaracja Północy i Południa w sprawie denuklearyzacji Półwyspu Koreańskiego⁷.

W 2002 roku w Korei Północnej panowała bardzo napięta atmosfera. Ponownie uruchomiono reaktor w Yongbyon. Wszyscy Inspektorzy MAEA, którzy znajdowali się na terenie państwa, byli poproszeni i natychmiastowe jego opuszczenie. Atmosfera zgęstniała jeszcze bardziej, gdy ówczesny prezydent USA - George Bush, zaliczył KRLD do państw osi zła. 10 maja 2003 roku Korea Północna występuje z NPT⁸. Stany Zjednoczone odbyły szereg rozmów z rządem KRLD. Dopiero czwarte posiedzenie przyniosło skutek. 19 września 2005 roku, została podpisana sześciopunktowa deklaracja – tak zwane Wspólne Oświadczenie⁹. Określało one denuklearyzację Półwyspu Koreańskiego. Wydarzeniem, które zmieniło bieg negocjacji był pierwszy podziemny test nuklearny przeprowadzony 9 października 2006 roku przez KRLD¹⁰. Rada Bezpieczeństwa ONZ natychmiast potępiła to działanie i nałożyła dość dotkliwe sankcje.

26 sierpnia 2008 roku rząd KRLD podjął decyzję o zaprzestaniu demontażu reaktora w Yongbyon oraz przeprowadził próby rakietowe nad terytorium Japonii. Społeczeństwo Międzynarodowe było pewne, że więcej “pokazów siły” już nie będzie, myliło się. 26 maja 2009 roku miała miejsce druga podziemna próba z użyciem ładunku jądrowego. Była ona jednak znacznie silniejsza niż ta sprzed 3 lat²⁸. Rada Bezpieczeństwa ONZ natychmiastowo nałożyła kolejne sankcje. Próby dialogu z KRLD prowadzone przez Stany Zjednoczone czy Chińską Republikę Ludową nie przynosiły żadnych skutków. Północ była w stanie sama rozwijać swój program nuklearny, bez pomocy z zewnątrz, co ukazuje jak bardzo wykwalifikowani są ich specjaliści. Kolejna, bo już trzecia podziemna próba jądrowa miała miejsce 12 lutego 2013 roku, na poligonie wojskowym w Punggye-ri. Był to przełomowy

⁷ W. Bujak, *Polityka nuklearna Korei Północnej*, Uniwersytet Warszawski Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych, Warszawa 2020.

⁸ Ibidem.

⁹ P. Lipold, *Groźba terroru nuklearnego w polityce zagranicznej Iranu i Korei Północnej. Studium przypadku*, Uniwersytet Jagielloński, Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych, Kraków 2011.

¹⁰ S. Bobowski, *Północnokoreański program nuklearny a regionalny system bezpieczeństwa* "Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu", nr 67, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2009, s. 223 – 232.

moment, ponieważ po raz pierwszy KRLD użyło zminiaturyzowanego ładunku atomowego, mógłby on zostać umieszczony w rakiecie balistycznej¹¹. Ten test wraz z udaną próbą rakiety Uhna-3, o zasięgu dochodzącym do nawet 9 tysięcy kilometrów, wywołało bardzo napiętą atmosferę nie tylko wśród sąsiadów Korei Północnej, ale i w całej społeczności międzynarodowej¹².

W styczniu 2016 roku, Koreańska Armia Ludowa powiadomiła poprzez telewizję o przeprowadzeniu czwartej podziemnej próby jądrowej. VII Zjazd Partii Pracy Korei w Pjongjangu w 2016 roku, odbył się pierwszy raz od prawie 40 lat. Kim Dzong Un po raz pierwszy publicznie stwierdził, że „KRLD nie użyje broni jądrowej, jeśli jej suwerenność nie zostanie naruszona przez agresywne, wrogie siły z zastosowaniem broni atomowej”. Stwierdzenie to potwierdzało teorię, iż rząd KRLD potrzebuje broni atomowej, aby utrzymać swój reżim. Piąta już podziemna próba jądrowa została przeprowadzona we wrześniu 2016 roku. Zdecydowano się użyć największego jak do tej pory ładunku. Osiągał on moc 10 kiloton. Ostatnią przeprowadzoną detonacją była ta z 3 września 2017 roku. Ekspertki oszacowali, że była ona o wiele silniejsza niż wszystkie poprzednie. Jej moc dochodziła do nawet 250 kiloton i była ładunkiem wodorowym¹³.

Zimowe Igrzyska Olimpijskie 2018 w Korei Południowej oziębiły stosunki na Półwyspie Koreańskim. Przywódca KRLD zaproponował szczyt, który zakończył się porozumieniem z USA. Korea Północna wyraziła chęć nawiązania relacji i przestrzegania ustaleń z Panmundżom, dotyczących demilitaryzacji Półwyspu i zakończenia wojny koreańskiej³³. Proces pokojowy pomiędzy Koreami trwał ponad dwa lata i odnoszono się do niego z dużymi nadziejami, jednak doszło do ponownego zerwania relacji. Głównymi przyczynami były: pogorszenie relacji związane z działalnością grup uchodźców północnokoreańskich na obszarze Korei Południowej oraz epidemia koronawirusa. 16 czerwca 2020 roku doszło do wysadzenia biura łącznikowego pomiędzy państwami znajdującego się Kaesong (KRLD), co było sygnałem o braku chęci do dalszych rozmów z Republiką Korei¹⁴.

Broń nuklearna jest jednym z kluczowych elementów, który wpływa na to w jaki sposób kraj ten jest postrzegany na arenie światowej, budząc niepokój i wywołując reakcje międzynarodowe. Północnokoreański program nuklearny, ewoluując przez lata, stworzył

¹¹ W. Bujak, *Polityka nuklearna Korei Północnej*, Uniwersytet Warszawski Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych, Warszawa 2020.

¹² P. Lipold, *Groźba terroru nuklearnego w polityce zagranicznej Iranu i Korei Północnej. Studium przypadku*, Uniwersytet Jagielloński, Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych, Kraków 2011.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem.

realne zagrożenie dla stabilności regionalnej i globalnej. Jego rozwój jest śledzony przez państwa oraz organizacje międzynarodowe, które podejmują różnorodne działania w celu ograniczenia tej broni, takie jak sankcje gospodarcze, próby nawiązania dialogu czy izolacja dyplomatyczna. Jednakże skuteczność tych działań pozostaje dyskusyjna, a posiadanie broni nuklearnej przez Koreę Północną nadal wpływa na kształtowanie stosunków międzynarodowych. Zagrożenie ze strony północnokoreańskiej broni nuklearnej ma również istotne konsekwencje dla bezpieczeństwa zarówno w regionie Azji Wschodniej, jak i na arenie globalnej, zwiększając ryzyko konfliktu oraz destabilizując równowagę sił. Rozważanie tych aspektów pozwala zrozumieć złożoność relacji międzynarodowych z udziałem KRLD oraz konieczność poszukiwania skutecznych strategii zaradczych w obliczu tego globalnego wyzwania¹⁵.

(korekta merytoryczna: dr hab. Dorota Domalewska)

Bibliografia

1. M. Zdenkowska, *Korea Północna. Obraz życia społecznego oraz jego rys kulturowy*, Wydawnictwo Akademia Ignatium w Krakowie, Kraków 2016. A. Bartuś, *Korea Północna – państwo totalitarne zagrażające bezpieczeństwu globalnemu. Zarys problemu* „Chorzowskie Studia Polityczne” nr 7/2014, Chorzów 2014.
2. J.P. Rurarz, *Historia Korei*, Wydawnictwo Akademickie DIALOG, Warszawa 2014.
3. P. Chmura, *Spoleczne uwarunkowania wojny w Korei Północnej*, „Zeszyty Naukowe Ruchu Studenckiego” nr 2/2016, Wrocław 2016.
4. W. J. Dziak, *Korea – pokój czy wojna?*, Wydawnictwo Świat Książki, Warszawa 2003.
5. J. Bayer, W. J. Dziak, *Korea Północna – atomowe mocarstwo: Chronologia wydarzeń 1945–2017*, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, 2018.
6. A. Chojnowski, *Droga KRLD do broni atomowej, Półwysep Koreański – Wyzwania i Zagrożenia*, red. J. Rowiński, Dom Wydawniczy DUET, Toruń 2014.
7. S. Bobowski, *Północnokoreański program nuklearny a regionalny system bezpieczeństwa* „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, nr 67, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2009.
8. W. Bujak, *Polityka nuklearna Korei Północnej*, Uniwersytet Warszawski Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych, Warszawa 2020.
9. P. Lipold, *Groźba terroru nuklearnego w polityce zagranicznej Iranu i Korei Północnej. Studium przypadku*, Uniwersytet Jagielloński Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych, Kraków 2011.

¹⁵ P. Pacuła, *Przyszłość Korei Północnej*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2012, nr 23-24, s. 192-193.

10. P. Pacuła, *Przyszłość Korei Północnej*, „Bezpieczeństwo Narodowe” nr 23-24, Warszawa 2012.